

Tessa Kaitajärvi & Julia Pasanen

# LAPSIIN KOHDISTUVAN VÄKIVALLAN ERI MUOTOJA

Opinnäytetyö

Sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto

Terveydenhoitajakoulutus

2024



**Kaakkois-Suomen  
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	terveydenhoitaja (AMK)
Tekijä/Tekijät	Tessa Kaitajärvi, Julia Pasanen
Työn nimi	Lapsiin kohdistuvan väkivallan eri muotoja
Toimeksiantaja	Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu (XAMK)
Vuosi	2024
Sivut	25 sivua, liitteitä 6 sivua
Työn ohjaaja(t)	Hanna-Elina Vuorimaa

## TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli koota kattava opetusmateriaali ja tehdä diaesitys aiheesta *lapsiin kohdistuvan väkivallan eri muodot*. Aiheen toimeksiantajana oli Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. Tarkoituksenamme oli tehdä ainoastaan vieraannuttamisesta opinnäytetyö, mutta aiheesta olisi ollut liian suppeasti tietoa, joten otimme mukaan myös muut väkivallan eri muodot.

Tavoitteenamme oli lisätä tietoutta väkivallasta, jotta se tunnistettaisiin paremmin terveydenhuollossa. Käsittelemme opinnäytetyössämme myös väkivaltaan puuttumista ja lastensuojeluilmoitusvelvollisuutta sekä eri vuosien koulu-terveyskyselyiden tuloksia aiheesta. Lapsena koettu väkivalta, oli se sitten henkistä tai fyysistä, voi traumatisoida lapsen ja aiheuttaa lapselle esimerkiksi psyykkisiä oireita tulevaisuudessa. Siksi siihen tulisi puuttua välittömästi, kun asia tulee ilmi, ettei traumoja tai vammoja ehdi syntyä.

Tässä opinnäytetyössä käsiteltäviä väkivallan muotoja ovat muun muassa fyysinen, henkinen ja seksuaalinen väkivalta sekä lapsen vieraannuttaminen esimerkiksi toisesta vanhemmasta. Olemme tulevina terveystieteen ammattilaisina ilmoitusvelvollisia, jos huomaamme merkkejä lapsen kohdistuvasta väkivallasta. Tästä syystä aihe on meille erittäin tärkeä.

Opinnäytetyömme on toiminnallinen eli produktiivinen. Tavoitteena oli luotettavaan tietoon perustuen rakentaa tietopaketti lapsen kohdistuvan väkivallan eri muodoista ja niiden tunnistamisesta. Käytimme lähteinä tutkimuksia ja artikkeleita. Tiedon keräämisen jälkeen kokosimme diaesitykseen tiivistetyn materiaalin, jossa tuli esille tärkeimmät asiat. Käytimme pääosin alle 10 vuotta vanhoja lähteitä suomen kielellä.

Tavoitteenamme oli, että tämä opinnäytetyö auttaisi tunnistamaan lapsen kohdistuvaa väkivaltaa ja lisäisi uskallusta puuttua siihen.

**Asiasanat:** lapsi, väkivalta, vanhemmat, lapsen kaltoinkohtelu, kaltoinkohtelun muodot, perheväkivalta, kuritusväkivalta

Degree title	Bachelor of Health care
Author (authors)	Tessa Kaitajärvi, Julia Pasanen
Thesis title	Different forms of violence against children
Commissioned by	South-Eastern Finland University of Applied Science, XAMK
Time	2024
Pages	25 pages, 6 pages of appendices
Supervisor	Hanna-Elina Vuorimaa

## ABSTRACT

The purpose of our Thesis is to gather a comprehensive teaching material and create a slideshow presentation of the different forms of violence against children. The subject was given to us from our commissioner, which is South-Eastern Finland University of Applied Science. We were supposed to do our Thesis only about parental alienation but the subject didn't have enough sources, which is why we decided to add different forms of violence against children in our subject.

Our goal is to increase awareness about the important topic, so the different forms of violence would be easier to recognize. We also include violence, the obligation to file a child welfare report and the results of the school health survey in our Thesis. Abuse experienced as a child, whether it's emotional or physical, can result in major trauma and cause psychological symptoms in the future. That is the reason why it should be addressed immediately when it comes up before any trauma or injuries will occur.

Different forms of violence, which we go through in the Thesis are for example physical, emotional and sexual abuse, in addition to alienating the child for example from the other parent. As healthcare professionals we are obligated to file a report if we notice violence occurring. Therefore the subject is very important for us.

Our Thesis' research method is productive, which means it's a practice-based thesis. We did research from reliable sources so we could get as comprehensive package of information as possible. We used articles and studies as our sources. After gathering all of the information, we made a slideshow about the most important things. We mostly used sources that were in Finnish and under 10 years old.

We hope that this Thesis will be helpful for many and with it's help, people can learn to recognize violence against children and have the courage to intervene in it.

**Keywords:** child, violence, parent, child abuse, forms of abuse, domestic violence

## SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS.....	7
3	OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET JA AIKAISEMPI TUTKIMUSTIETO.....	8
3.1	Fyysinen väkivalta .....	8
3.2	Henkinen väkivalta.....	9
3.3	Seksuaalinen väkivalta .....	10
3.4	Vieraannuttaminen.....	10
3.5	Kurittamisväkivalta.....	11
3.6	Väkivallan todistaminen .....	12
3.7	Traumaattisten kokemusten vaikutus lapseen .....	13
3.8	Väkivallan tunnistaminen ja ammattilaisten rooli väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa työskentelyssä .....	13
3.9	Lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyviä tilastoja.....	14
3.10	Kouluterveyskysely ala- ja yläkoulussa.....	15
3.11	Tutkimus väkivaltakokemuksista lapsiperheissä.....	18
4	OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE .....	18
5	OPINNÄYTETYÖN PROSESSI.....	18
5.1	Tiedonhaku.....	19
5.2	Produktiivinen opinnäytetyö .....	20
5.3	Produktin kuvaus .....	20
6	POHDINTA.....	21
6.1	Opinnäytetyöprosessin tarkastelu.....	21
6.2	Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus.....	22
6.3	Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset .....	22
	LÄHTEET.....	23

## LIITTEET

Liite 1. Teoreettiseen viitekehykseen mukaan otetut tutkimukset

Liite 2. Powerpoint esitys lapsiin kohdistuvan väkivallan eri muodoista

## 1 JOHDANTO

Opinnäytetyömme aihe on lapsiin kohdistuvan väkivallan eri muodot. Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten on tärkeää oppia tunnistamaan lapsen kohdistuvaa väkivaltaa ja sen erilaisia muotoja, jotta väkivaltaan voidaan puuttua ajoissa ja taata lapselle turvallinen kasvu ja kehitys. Lapsiin kohdistuva väkivalta on muiden ihmisten, esimerkiksi vanhempien, muiden aikuisten tai vertaisten aiheuttamia tekoja tai laiminlyöntejä, jotka aiheuttavat lapselle vahinkoa. Kasvatuksellinen väkivalta ja kuritusväkivalta ovat myös lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa. (Lapsiin kohdistuva väkivalta 2023.)

Väkivallan tunnistaminen on vaikeaa, koska usein sitä kokevat tai sille altistuneet ihmiset hakevat apua ensin useisiin erilaisiin oireisiin, ennen kuin oireita aiheuttava syy, eli väkivalta tulee ilmi. Terveysalalla asiakkailta tulee kysyä väkivallasta suoraan. Lisäksi olisi tärkeää jo valmiiksi miettiä keinoja, joilla osapuolia voidaan omilla alueillaan auttaa. Väkivallan ilmaantuessa on viranomaisten velvollisuus arvioida riskit ja auttaa uhria. Väkivallan varhainen tunnistaminen ja osapuolten auttaminen ajoissa on ensiarvoisen tärkeää, koska väkivalta aiheuttaa uhrin, tekijän ja väkivallalle altistuvan lapsen hyvinvoinnille ja terveydelle laajoja haittoja sekä runsaasti kustannuksia yhteiskunnalle. (Väkivallan tunnistaminen 2023.)

Läheisimmissä ihmissuhteissa tapahtuva väkivalta on monisyinen ilmiö, johon puuttuminen vaatii usein monen viranomaistahon toimintaa. Lapsiin kohdistuvalla väkivallalla on hyvin haitallisia vaikutuksia lasten hyvinvoinnille, terveydelle ja kehitykselle. Tutkimusten mukaan myös lapsen todistama väkivalta on yhteydessä muun muassa lapsen käyttäytymisen ja tunne-elämän ongelmiin, koulusuoriutumisen vaikeuksiin, sosiaalisten suhteiden vaikeuksiin ja trauma-oireisiin. (Väkivaltaan puuttuminen 2023.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena on luoda lapsiin kohdistuvan väkivallan muodoista tiivis, mutta kattava diasarja, jota Xamkin sosiaali- ja terveydenhuollon opiskelijat voivat hyödyntää. Tavoitteena on diasarjan avulla opettaa lapsiin kohdistuvan väkivallan muodoista, jotta opiskelijat oppisivat paremmin tunnistamaan niitä ja tulevaisuuden työelämässä puuttumaan väkivaltaan.

## 2 TOIMEKSIANTAJAN KUVAUS

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Xamk on opiskelijamäärältään Suomen Neljänneksi suurin ammattikorkeakoulu, jossa opiskelee yli 12 000 opiskelijaa (XAMK korkeakouluna s.a). Xamk ammattikorkeakouluja löytyy neljästä eri kaupungista, jotka ovat Kotka, Kouvola, Mikkeli ja Savonlinna. Meidän opinnäytetyömme toimeksiantajana toimii Mikkelin kampus. (Tunne huominen s.a.)

Xamk tarjoaa monipuolisesti eri tutkintokoulutuksia ja haluaa sillä varmistaa, että osaavaa työvoimaa on riittävästi etenkin Etelä-Savossa ja Kymenlaaksoissa. Kaakkois-Suomen korkeakouluissa halutaan panostaa kansainvälisyyteen tukemalla muun muassa työ- ja koulutusperäistä maahanmuuttoa. Tärkeässä roolissa Kaakkois-Suomen kampuksilla on myös innovaatio-, kehittämis- ja tutkimustoiminta, jolla varmistetaan alueiden elinvoimaisuus. (Näin vaikuttamme Kaakkois-Suomessa s.a.)

Terveystenhoitajatutkinto pohjautuu sairaanhoitajan ydinosaamiseen sekä terveydenhoitajan täydentävään osaamiseen. Tutkinto käydään opetussuunnitelman mukaisesti. Opintoihin kuuluu muun muassa teoriaopetus, kliinisten taitojen harjoittelut kampuksella sekä käytännön harjoittelut eri työpaikoissa. Terveystenhoitajaopinnot on mahdollista käydä päivä- tai monimuotototeutuksena kampuksen tarjottavuuden mukaan. Terveystenhoitajaopinnot kestävät noin 4 vuotta, joiden laajuus on 240 opintopistettä. (Terveystenhoitaja (AMK) s.a.)

Terveystenhoitaja tarvitsee erityisen paljon tietoutta väkivallan tunnistamisesta, sillä ammattilaisilla on eettinen ja juridinen velvoite puuttua väkivaltaan, tehdä viranomaisille lakisääteiset ilmoitukset. Hoitajana pitää arvioida riski joutua väkivallan uhriksi sekä ohjata asiakas avun piiriin (Väkivallan puheeksi ottaminen 2023).

Xamk voi käyttää opinnäytetyötämme opetusmateriaalin pohjatietona ja esimerkiksi opettajat voivat hyödyntää sitä opetuksessa. Opinnäytetyö voi olla hyödyllinen myös sosiaali- ja terveystalan työntekijöille, jotka työskentelevät lasten parissa.

### **3 OPINNÄYTETYÖN KESKEISET KÄSITTEET JA AIKAISEMPI TUTKIMUSTIETO**

Lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa ilmenee monissa eri muodoissa ja monilla eri tavoin. Sosiaali- ja terveysalan työntekijöiden on hyvä osata tunnistaa väkivallan eri muotoja ja ottaa asia puheeksi esimerkiksi neuvolan vastaanotolla. Kysyminen on tärkeää, kun halutaan ennaltaehkäistä tai puuttua jo alkaneeseen väkivaltaan.

Aiemmasta tutkimuksesta tiedetään, että lapsen pitkäaikainen vamma tai sairaus, voi lisätä lapsen kaltoinkohdelluksi tulemisen riskiä. Pojilla väkivallan uhkaa esiintyy enemmän fyysisesti, kun tytöt taas kokevat enemmän seksuaalista häirintää sekä henkistä ja fyysistä väkivaltaa perheissä. Jos perheessä on parisuhdeväkivaltaa, on lapsilla suurempi riski joutua väkivallan kohteeksi. Väkivallalle altistuminen on aina haitallista lapselle. Väkivaltaan on aina puuttuttava. (Lapsiin kohdistuva väkivalta 2023.)

Sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisella on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus, jos he ovat saaneet tehtävässään tietää lapsesta, jonka huolenpidon ja hoidon tarve, oma käyttäytyminen tai kehitystä vaarantavat olosuhteet edellyttävät lastensuojelulle. Lastensuojeluilmoitus tulee tehdä aina, vaikka työpaikalla olisi vaitiolovelvollisuus. Jos ei itse tiedä pitäisikö se tehdä, voi olla yhteydessä sosiaalityöntekijään kertomatta lapsen henkilöllisyyttä. (Lastensuojeluilmoitus 2024.)

#### **3.1 Fyysinen väkivalta**

Fyysinen väkivalta aiheuttaa lapselle kipua ja voi vahingoittaa lasta. Esimerkiksi potkiminen, lyöminen ja tukistaminen ovat fyysistä väkivaltaa. (Lapsiin kohdistuva väkivalta 2023.) Fyysisestä väkivallasta seuranneiden mustelmien ja jälkien tyypillisimpiä paikkoja ovat kasvot, korvalehdet, selkä, niska sekä kaula, pakarot ja reisin takapinta. Tukistaminen voi aiheuttaa hiustenlähtöä, verenvuotoa sekä mustelmia päänahkaan. (Epäily lapsen fyysisestä pahoinpitelystä – tunnistaminen ja toimenpiteet terveydenhuollossa 2015.)

Vauvan ravistelu on myös fyysistä väkivaltaa, jota voi tapahtua esimerkiksi tilanteissa, jossa vanhemmat turhautuvat lapsen itkuun ja purkavat sen vauvaa ravistelemalla. Vauvan niskalihakset ovat heikot ja pää on suhteessa muuhun vartaloon iso ja painava. Ravistelussa vauvan pää heiluu edestakaisin nopeasti ja suurella voimalla. Ravistelun välittömiä seurauksia voivat olla itkuisuus, oksentelu ja huono ruokahalu, tajunnantason häiriöt, kouristukset ja hengityskatkokset. Pahimmassa tapauksessa ravistelu aiheuttaa vauvalle pysyviä vammoja tai jopa kuoleman. (Lapsiin kohdistuva väkivalta 2023.)

Kemiallinen väkivalta on myös yksi fyysisen väkivallan muodoista. Kemiallista väkivaltaa on lapsen lääkitseminen ilman, että lapsella on tarve lääkelle. Lasta voidaan myös yrittää saada nukahtamaan tai rauhoittumaan alkoholin, unilääkkeiden tai joidenkin huumaavien lääkkeiden avulla. Seurauksena voi olla esimerkiksi lapsen sekavuus, tunnottomuus, itkuisuus ja oksentelu sekä yliannostus. Fyysisen väkivallan jättämien jälkien ja vammojen takia olisi syytä käydä lääkärissä ja tehdä asiasta rikosilmoitus poliisille. Fyysisen väkivallan tunnistamista varten on kehitetty pahoinpitely- ja kehokarttalomake nimeltään PAKE, joka voidaan täyttää lääkärissä. Siihen kirjataan vammat esimerkiksi rikosilmoituksen tueksi. Fyysisestä väkivallasta ei välttämättä jää näkyviä jälkiä päällepäin, mutta vammat voivat olla sisäisiä, kuten kipu sekä aivo- ja sisäelinvauriot esimerkiksi kuristamisen seurauksena. Pahimmillaan fyysinen väkivalta voi aiheuttaa uhrin kuoleman. (Tietoa lähisuhdeväkivallasta 2024.)

### **3.2 Henkinen väkivalta**

Haukkuminen, esineiden heittäminen tai murjottaminen ovat esimerkkejä henkisestä väkivallasta. Henkinen väkivalta voi vaikuttaa lapsen psyykkiseen ja tunne-elämän kehitykseen haitallisesti. (Lapsiin kohdistuva väkivalta 2023.) Henkinen väkivalta voi olla hyvin vaikea tunnistaa ja sen määrittely vaikeaa. Lapsen perustarpeiden laiminlyöminen lukeutuu myös henkisen väkivallan määritelmään. Henkistä väkivaltaa on myös emotionaalinen kaltoinkohtelu, jolloin lapsen tunnetarpeet jätetään huomioimatta. (Lapsen tai nuoren kaltoinkohtelun epäily 2024.)

Vanhempien välinen henkinen väkivalta voi aiheuttaa kärsimystä lapsille ja muille perheenjäsenille. Vanhempien välinen väkivalta voi olla sanallisesti

pelottelua, vähättelyä, solvaamista ja huutamista, tavaroiden heittelyä, kontrollointia, sosiaalisen kanssakäymisen rajoittamista, ei saa lähteä ulos tai tavata ystäviä. Se jättää psyykkiset arvet kaikkiin tilanteessa oleviin. (Tietoa lähisuhdeväkivallasta 2024).

### **3.3 Seksuaalinen väkivalta**

Seksuaalisella väkivallalla tarkoitetaan väkivaltaa, jossa lapsi kokee vanhempiensa tai muiden aikuisten taholta koskemattomuuttaan ja kehitystään vahingoittavan seksuaalisen teon. Tällaisia tekoja ovat muun muassa sukuelinten koskettelu, houkuttelu seksuaalisiin tekoihin ja lapsen altistaminen seksuaaliselle toiminnalle tai kuvamateriaalille. (Lapsen tai nuoren kaltoinkohtelun epäily 2024.)

Poliisi, lastensuojeluviranomainen sekä terveydenhuollon ammattilainen tutkivat asiaa yhteistyössä silloin, kun epäillään, että lapsi on kokenut seksuaalista väkivaltaa. Kaikilla terveydenhuollon ammattihenkilöillä on vaitiolovelvollisuudesta huolimatta velvollisuus tehdä ilmoitus poliisille aina, kun heillä on työssään ilmenneiden seikkojen perusteella epäily seksuaalisesta väkivallasta. (Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö 2022.)

Lapsen seksuaalisesta väkivallasta käytetään myös usein nimitystä seksuaalinen hyväksikäyttö. Lapsen fyysistä ja psyykkistä kehitystä suojaa rikoslaki. Suomessa on lakisääteinen suojaikäraja ja se on 16 vuotta. Lähtökohtaisesti suojaikärajaa nuorempi ei voi antaa suostumustaan seksuaaliseen kanssakäymiseen. Aikuisella on aina vastuu hyväksikäytöstä, eikä hän voi vapautua vastuusta tietämättömyyteensä vedoten. (Lapsiin kohdistuva väkivalta 2023.)

### **3.4 Vieraannuttaminen**

Toimintaa, jossa toinen vanhempi yrittää vaikeuttaa lapsen suhdetta toiseen vanhempaan esimerkiksi manipuloimalla lasta kutsutaan vieraannuttamiseksi. Vieraannuttaminen alkaa tyypillisesti silloin, kun vanhemmat eroavat. On tavanomaista, että ennen eroa lapsen ja vieraannutetun vanhemman suhde on ollut turvallinen ja normaali. Vieraannuttamisen yleisin muoto on toisen vanhemman mustamaalaaminen. Vaikka yleensä toinen vanhempi syyllistyy vieraannuttamiseen, myös muut läheiset ja sukulaiset saattavat osallistua siihen.

Joissain tapauksissa vieraannuttaminen voi johtaa myös henkisen väkivallan käyttöön. Vieraannuttaminen on emotionaalista kaltoinkohtelua, joka voi aikuisena aiheuttaa monenlaista oireilua, kuten ahdistuneisuutta ja vakavia itsetunto-ongelmia. (Lapsen vieraannuttamisella toisesta vanhemmasta on kauaskantoiset seuraukset 2018.)

Vieraannuttamiseen voidaan käyttää äärimmäisiäkin toimintatapoja. Lapselle saatetaan uskotella, ettei vieraannutettu vanhempi ole lapsen biologinen vanhempi, lapsi opetetaan käyttämään vieraannutetusta vanhemmastaan etuni-meä, lasta kielletään esimerkiksi rakkauden menettämällä uhaten yhteydenpito toiseen vanhempaan tai lapsi on otettu asianosaiseksi eron oikeusprosessiin. (Lapsen vieraannuttaminen toisesta vanhemmasta erotilanteessa 2010.) Lapsen vieraannuttaminen toisesta vanhemmasta ajatellaan olevan henkistä väkivaltaa. (Lapsen vieraannuttaminen vanhemmasta ja vieraannuttamisen psykososiaaliset hoitomuodot s.a.)

Lapsella on tarve olla lojaali molemmille vanhemmilleen. Lapselle vahingollista on kuulla vanhempien puhuvan pahaa toisistaan. Lapsi voi ikätasoonsa nähdessä joutua kohtuuttomaan tilanteeseen eikä tiedä miten toimia. Tämän seurauksena lapsi voi olla sisäänpäin suuntautunut, miettiä olivatko väkivalta ja riidat hänen syytään. Jos lasta käytetään vanhempien välisen väkivallan välineenä, voi se olla väkivaltaa käyttävän vanhemman taholta sitä, ettei lasta palauteta sopimuksen mukaan takaisin toiselle vanhemmalle. Toinen vanhempi saattaa syyttää toista vanhempaa erosta tai muuten puhua pahaa hänestä, toinen vanhempi uhkaa viedä toisen lapsen toiseen maahan tai satuttaa häntä. (Tietoa lähisuhdeväkivallasta 2024.)

### **3.5 Kurittamisväkivalta**

Kurittamis- ja kuritusväkivallalla tarkoitetaan vanhemman toimintaa silloin, kun hän pyrkii säätelemään lapsen käyttäytymistä tai rankaisemaan lasta aiheuttamalla lapselle huonoa oloa tai kipua. Kurittamisväkivallan keinoja ovat muun muassa läpsiminen, töniminen, tukistaminen, nipistäminen ja repiminen. Kurittamisväkivalta voi johtua aikuisen uupumuksesta tai esimerkiksi päihdeongelmasta tai se voi olla täysin harkittu kasvatustapa. (Lapsiin kohdistuva väkivalta 2023.) Kuritusväkivaltaa voi käyttää vanhempi tai esimerkiksi vanhempi

sisarus. Suomessa kurittamisväkivalta on kielletty lailla 1983 ja laki astui voimaan ensimmäisen kerran vuonna 1984. (Kuritus on lapseen kohdistuvaa väkivaltaa s.a.)

Lapselle kuritusväkivalta voi aiheuttaa haitallisia seurauksia esimerkiksi psyykkiselle hyvinvoinnille sekä vanhemman ja lapsen väliselle suhteelle. Väkivalta voi altistaa fyysisten vammojen lisäksi tunne-elämän haasteille, päihteiden käytölle ja mielenterveyspulmille, kuten ahdistuneisuus- ja mielialahäiriöille sekä muille käyttäytymisen haasteille. Myös traumaattinen stressihäiriö voi olla seurausta lapsena kohdistuneesta väkivallasta. Lapsi, joka on kohdannut väkivaltaa, saattaa oppia ratkomaan riitoja väkivallalla. Koettu väkivalta voi ulottua jopa aikuisuuteen (Lapsiin kohdistuva väkivalta, s.a.)

### **3.6 Väkivallan todistaminen**

Väkivallan todistamisella on lapsen kasvuun ja kehitykseen haitalliset vaikutukset. Siitä huolimatta, ettei väkivalta kohdistu lapseen, väkivaltainen ilmapiiri aiheuttaa lapselle turvattomuuden tuntua sekä pelkoa. Kun lapsen perheessä joku käyttäytyy väkivaltaisesti, lapsi altistuu väkivallan kaikille haittavaikutuksille ja pitkäkestoisena väkivalta altistaa lapsen erilaisille sairauksille. Lapsi saattaa myös oppia haitallisen käytösmallin ja alkaa ratkomaan omia ongelmiaan väkivallalla. (Lapsiin kohdistuva väkivalta 2023.)

Ellosen ym. (2023, 52) mukaan vain yhteen perheenjäsenenkin, kuten äitiin kohdistuva väkivalta altistaa aina muutkin perheenjäsenet väkivallalle ja väkivallan seurauksille. Perheväkivallan todistamisen ja väkivallan kohteeksi joutumisen seuraukset ovat samankaltaisia. Myös Rauman (2020, 4) tutkimuksessa todetaan, että väkivallan todistamisella ja sille altistumisella ja toisaalta suoraan väkivallan kohteeksi joutumisella on hyvin samankaltaiset seuraukset lapsen kasvulle ja kehitykselle. Yleensä väkivalta ja sen todistaminen vaikuttavat lapsen käyttäytymiseen. Lapsi saattaa olla aggressiivinen ja käytöshäiriöinen. Lapsen kasvaessa hän saattaa joutua väkivaltaisiin ihmissuhteisiin ja jopa rikollisuuden pariin. Väkivallan jatkuessa lapselle kehittyy sellainen käsitys itsestään, että hän on arvoton, sillä hänen tarpeensa ja mielipiteensä sivuutetaan jatkuvasti. Myös lapsen ystävyys-suhteiden perustamisesta ja niiden

ylläpitämisestä voi tulla hankalaa, koska ystäviä ei haluta kutsua oman kodin väkivaltaiseen ympäristöön. (Paattilampi 2021, 14.)

### **3.7 Traumaattisten kokemusten vaikutus lapseen**

Lapsille ja nuorille on tavallista kokea psyykkisesti kuormittavia tapahtumia ja ns. ”arkikriisejä”. Niistä aiheutuvat oireilut ja stressireaktiot ovat yleensä ohimeneviä, eivätkä siten vahingoita lapsen normaalia kasvua ja kehitystä. Osa lapsista kuitenkin kohtaa vakavan psyykkisen trauman ennen aikuisikää. Suomessa tavallisimpiin vakaviin psyykkisiin traumoihin kuuluu muun muassa läheisten kuoleman lisäksi myös henkinen ja fyysinen väkivalta. Hoitamattomana vakavat psyykkiset traumat johtavat lapsen tai nuoren mielenterveysongelmiin, jotka usein jatkuvat myös aikuisiällä ja siten myös herkistävät uusille traumaattisille kokemuksille. Jopa 40 % ihmisistä teollistuneissa maissa tehdyissä tutkimuksissa on kokenut traumaattisen kokemuksen ennen 18. ikävuotta. (Traumaattiset kokemukset 2016.)

Fyysiselle väkivallalle altistuvat useammin pojat, kun taas tytöt joutuvat useammin seksuaalisen väkivallan kohteeksi. Toisaalta väkivallan tekijöiden osalta Ellosen ym. (2023, 38) mukaan raportoidaan enemmän äitien aiheuttamaa väkivaltaa. Perheessä tapahtuva lähisuhdeväkivalta ja kaltoinkohtelu ovat yleisimpiä lapsia ja nuoria traumatisoivan väkivallan muotoja. Psyykinen trauma vaikuttaa emotionaaliseen ja kognitiiviseen kehitykseen, kehittyvän keskushermoston rakenteisiin ja ihmisen käyttäytymiseen läpi koko elämän. Lapsen ja nuoren kannalta toistuva, kiintymyssuhteessa tapahtuva traumatisoituminen, kuten fyysisen väkivallan kokeminen pidetään vaikeimpana. (Traumaattiset kokemukset 2016.)

### **3.8 Väkivallan tunnistaminen ja ammattilaisten rooli väkivaltaa kokeneiden lasten kanssa työskentelyssä**

Muihin ammattilaisiin verrattuna lääkäreillä on parhaimmat mahdollisuudet huomata, tunnistaa ja ilmoittaa lasten kaltoinkohtelusta. Siitä huolimatta kaltoinkohtelu ja väkivalta jää huomaamatta tai huomattu kaltoinkohtelu ja väkivalta jää ilmoittamatta. Poliisi saa vuosittain noin 10 000 väkivalta- ja seksuaalirikosepäilyä alaikäisiin liittyen. Vaikka uhritutkimukset ja muut tilastot viittaavat siihen, että väkivallan esiintyvyys on vähentynyt, virallisten tutkimusten ja

tilastojen ulottumattomiin jää yhä kuitenkin mahdollisesti suuri osa teoista, koska usein lapset eivät kerro aikuiselle kokemastaan väkivallasta ja saati siten viranomaisille. Vaikka aiheesta ei ole kattavia tutkimustietoja, voidaan yksittäistapausten selvitysten perusteella todeta, että terveydenhuollossa lapsiin kohdistuvan väkivallan tunnistamisessa on puutteita. Kansainvälisten tutkimusten mukaan vain pieni osa terveydenhuollon ammattilaisen väkivaltaepäilystä ilmoitetaan lastensuojeluviranomaiselle ja toisaalta usein ilmoitus tehdään silloin, kun lapsi on kokenut vakavaa ja vammoihin johtanutta väkivaltaa. Kun lastensuojelu on vastaanottanut ilmoituksen väkivaltaepäilystä, aloittaa lastensuojelu kattavat selvittelyt lapsen suojelun ja turvaamisen tarpeesta. (Mitä teen, kun epäilen lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa? 2022.)

Ammattilaisten rooli on merkittävä, kun kyseessä on lapseen kohdistuvan väkivallan tunnistaminen. Tehtävästä tekee erityisen haastavan kuitenkin se, että jokainen väkivaltaa kokenut lapsi oireilee eri tavalla. Rauman (2020, 54) mukaan ammattilaisilla, jotka työskentelevät lasten ja perheiden parissa pitäisi olla enemmän tietoa perheväkivallasta ja lapsiin kohdistuvasta väkivallasta ja sen vaikutuksista. Parempi tietämys aiheesta auttaisi väkivallan tunnistamisessa ja siten ammattilaiset pystyisivät paremmin puuttumaan jo alkaneeseen väkivaltaan ja toisaalta myös ennaltaehkäisemään sitä.

### **3.9 Lapsiin kohdistuvaan väkivaltaan liittyviä tilastoja**

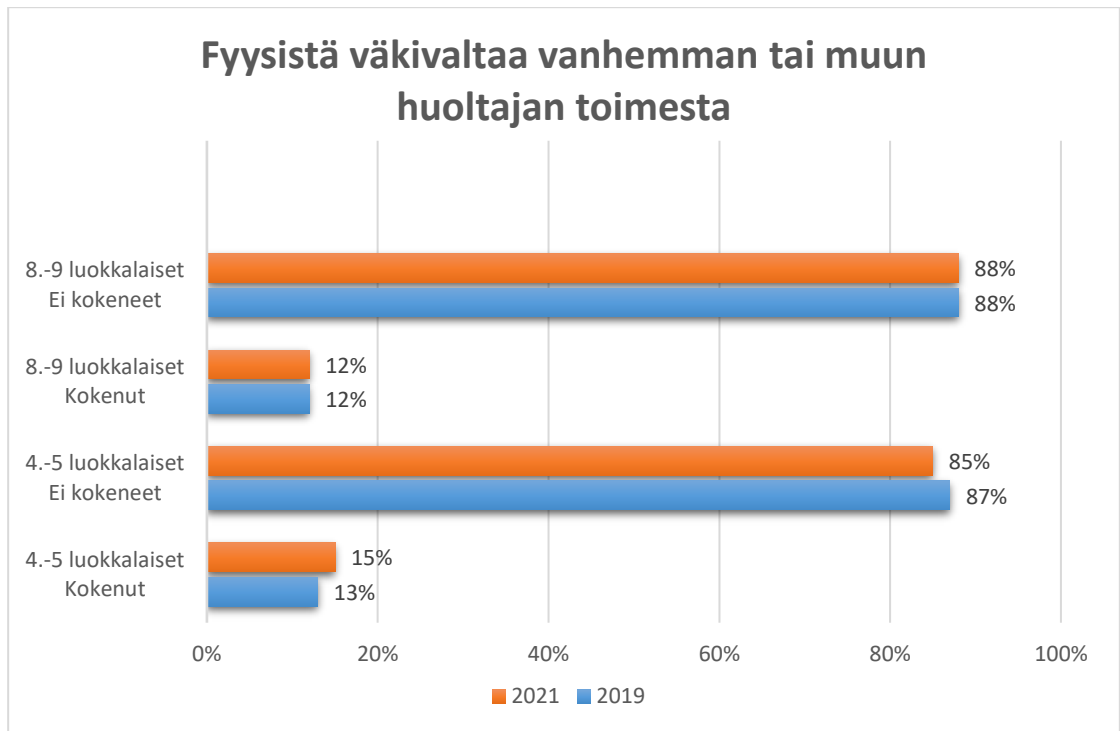
Suomessa 2012 tehdyn peruskoulun 9.-luokkalaisten kyselytutkimuksen perusteella 12 % tytöistä ja pojista 19 % oli kokenut fyysistä väkivaltaa viimeisen vuoden aikana. Näistä nuorista 4 % oli saanut sellaisia vammoja, joihin tarvittiin terveydenhoitajan, hammaslääkärin tai lääkärin hoitoa. Vanhempien taholta kuritusväkivaltaa oli kokenut 8 % viimeisen vuoden aikana ja jopa 43 % koko elämänsä aikana. Kuritusväkivallan kohteena oli yleisimmin tytöt ja tekijänä useimmiten isä. 31 %:ssa tapauksista oli aiheutunut vähintään lievä fyysinen vamma (esimerkiksi ruhje, mustelma). Toisen Suomessa 2013 tehdyn tutkimuksen mukaan vakavaa väkivaltaa (esimerkiksi nyrkillä lyöminen, aseella uhkaaminen ja sen käyttäminen) vanhempien taholta on kokenut 1–2 % 9.-luokkalaisista ja lievempää väkivaltaa (esimerkiksi tukistaminen, piiskaaminen) oli kokenut 3–16 % 9.-luokkalaisista. Samankaltaisia tutkimustuloksia on tullut muista pohjoismaista. Kehittyneiden maiden lapsista 4–16 % joutuu

vuosittain pahoinpitelyn kohteeksi. Nuorimpiin ikäryhmiin painottuvat vakavimmat vammat. 25 % alle 1-vuotiaiden kaikista sairaalahoitoon johtaneista vammoista arvioidaan johtuvan väkivallasta ja vastaavista vammoista 1–4-vuotiaiden ikäryhmässä 5–10 %. (Lasten ja nuorten pahoinpitely ja seksuaalinen hyväksikäyttö. 2016.)

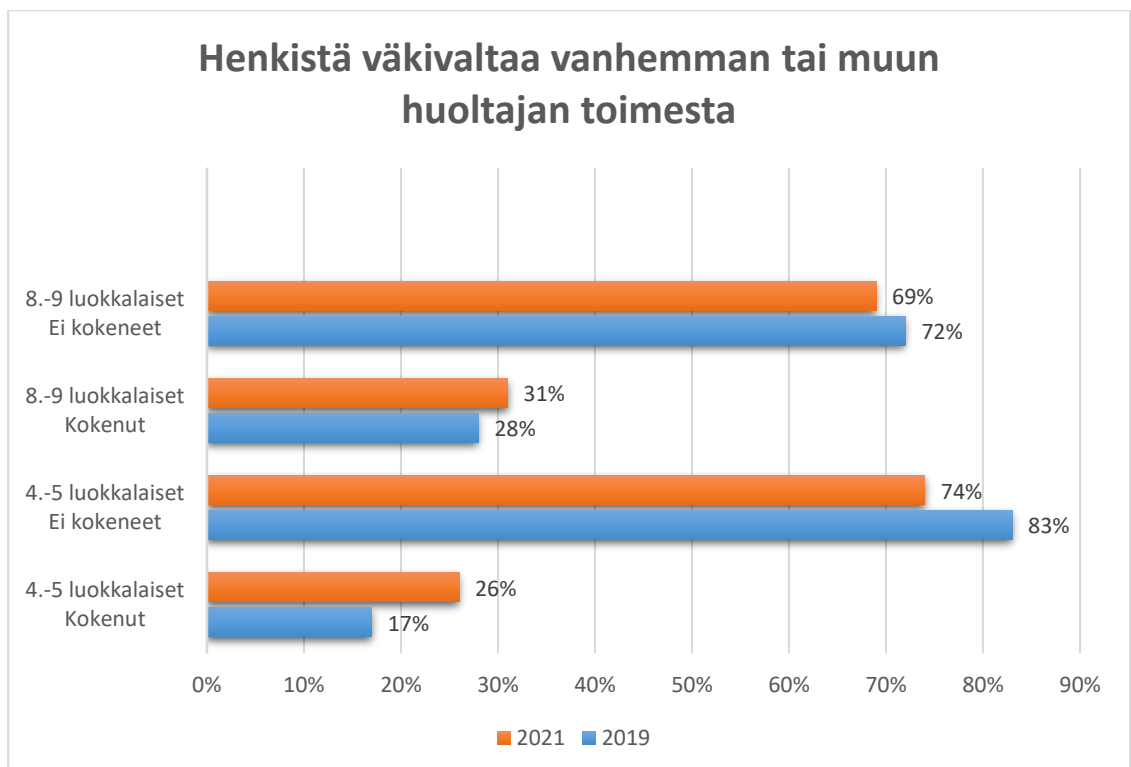
Ellosen ym. (2023, 37) tekemän tutkimuksen mukaan yhdeksäsluokkalaiset ovat kokeneet ennen 14 ikävuotta vanhempiansa toimesta useimmiten henkistä väkivaltaa, kuten murjottamista tai puhumattomuutta 36 % ja haukkumista 35 %. Yleisimmin koettua lievää väkivaltaa vanhempien taholta, kuten tönimistä ja ravistelua on kokenut 9 % ja tukistamista on kokenut 14 %. Tutkimuksessa käytettyjen aiempien tutkimusten perusteella vanhempien toimesta koettu väkivalta on ollut laskusuuntainen vuoteen 2013 asti, mutta vuonna 2022 tehdyn kyselyn mukaan perheväkivaltakokemusten määrä on pysynyt samana tai lisääntynyt. Perheväkivaltaa voi kokea myös sisarusten toimesta. Tutkimuksen mukaan 32 % yhdeksäsluokkalaisista ja 28 % kuudesluokkalaisista on kokenut sisaruksen aiheuttamaa väkivaltaa.

### **3.10 Kouluterveyskysely ala- ja yläkoulussa**

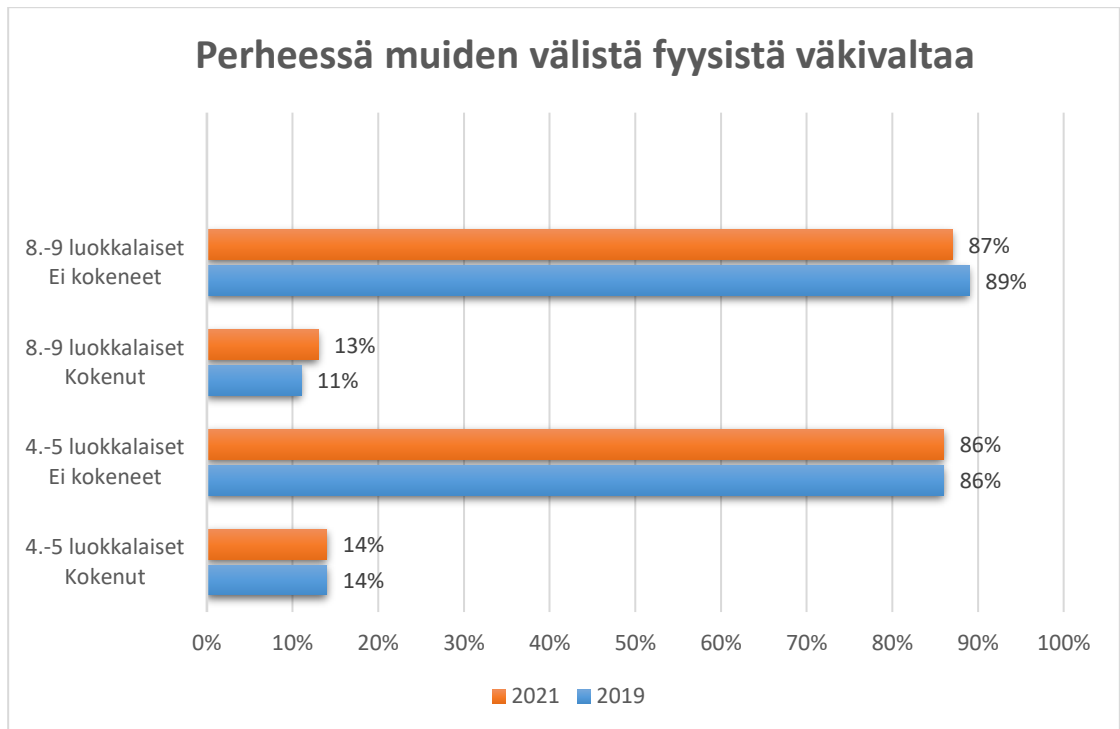
THL:n kouluterveyskyselyssä vuosina 2019 ja 2021 kysyttiin lapsilta ja nuorilta heidän väkivaltakokemuksiaan vuoden ajalta. Kuva 1 kuvaa fyysistä väkivaltaa vanhemman tai muun huoltajan toimesta, jota kertoi kokeneensa vuonna 2019 4.–5.- sekä 8.–9.-luokkalaisista 25 % ja vuonna 2021 27 %. Kuva 2 kuvaa henkistä väkivaltaa vanhemman tai muun huoltajan toimesta, jota kertoi kokeneensa vuonna 2019 45 % ja vuonna 2021 57 %. Kuva 3 kuvaa perheessä muiden välistä fyysistä väkivaltaa, jota kertoi kokeneensa vuonna 2019 4.–5.- sekä 8.–9.-luokkalaisista 25 % ja vuonna 2021 27 %. (Lapsiin kohdistuva väkivalta 2023.)



Kuva 1. Pylväsdiagrammi lasten ja nuorten kokemasta fyysisestä väkivallasta



Kuva 2. Pylväsdiagrammi lasten ja nuorten kokemasta henkisestä väkivallasta



Kuva 3. Pylväsdiagrammi lasten ja nuorten kokemasta perheen sisäisestä väkivallasta

Vuonna 2023 tehtyyn kouluterveyskyselyyn oli vastannut noin 194 000 peruskoulun oppilasta 4.-, 5.-, 8.- ja 9.-luokkalaisista, joista jopa alle kymmenes peruskoulun 4.- ja 5.- luokan sekä 8.- ja 9.-luokan oppilaista kertoi kokeneensa jopa viikoittaista kiusaamista muiden oppilaiden taholta. Oppilaat kertoivat myös kokeneensa kiusaamista opettajan taholta. Seksuaalista häirintää muun muassa ahdistelua ja ehdottelua kertoi kokeneensa jopa puolet 8.- ja 9.-luokan tytöistä, pojilla oli enemmän fyysisen uhan kokemuksia (Kouluterveyskysely 2023.)

Kouluterveystutkimuksen tuloksista vuosilta 2019 ja 2021 voidaan päätellä, että väkivalta olisi lisääntymässä, mikä on todella huolestuttavaa. Väkivallan lisääntyminen on erittäin huono asia. Tulos olisi varmasti ollut suurempi, jos huomioon olisi otettu koko peruskoulun oppilaat. On tärkeää kertoa lapsille ja nuorille entistä enemmän mitä väkivalta tarkoittaa ja mitä kaikkea siihen kuuluu. Usein luullaan sen olevan vain fyysistä, vaikka muotoja on valitettavan monia. Myös kiusaaminen on väkivaltaa, joka valitettavasti voi näyttäytyä esimerkiksi henkisenä tai fyysisenä väkivaltana. Tämän opinnäytetyön myötä halusimme lisätä tietoutta muille.

### **3.11 Tutkimus väkivaltakokemuksista lapsiperheissä**

THL toteuttaa erilaisia tutkimuksia vuosittain. Yksi niistä on 3–4-kuukautisten ja 4-vuotiaiden lasten huoltajien väkivaltakokemusten kerääminen joka toinen vuosi, joka kohdistuu vuorotellen kyseisiin ryhmiin, jonka tarkoituksena on kerätä tietoa perheiden terveydestä, hyvinvoinnista sekä palveluiden tarpeesta, käytöstä ja riittävydestä. Kyseisen tutkimuksen tiedonkeruu aloitettiin helmilokakuussa 2018, kyselyssä lasten huoltajilta oli kysytty viimeiseltä 12 kuukauden aikana koetusta parisuhdeväkivallasta, lasten kaltoinkohtelusta ja avun saannista väkivaltatilanteissa. (Lasten, nuorten ja aikuisten kokemuksia väkivallasta 2018.)

Alustavista tuloksista selvisi, että väkivalta kokemuksia erityisesti vauvoihin kohdistuvaa kaltoinkohtelua oli hyvin vähän. Äideistä, jotka olivat parisuhhteessa parisuhdeväkivaltaa, kertoi kokeneensa 4,8 % ja toisista huoltajista 6,8 % viimeisten 12 kuukauden aikana. Vastajat olivat hakeneet apua väkivaltaan harvoin muualta kuin puolisolta tai ystävältä. Ammattihenkilön apua olivat hakeneet alle kymmenen äitiä ja vielä vähemmän toista huoltajaa. Kyselylomakkeen lopussa ohjattiin väkivaltaa kokeneita olemaan yhteydessä turvakotiin, nollalinjaan tai terveydenhoitajaan. Ammattilaisten on tärkeää aktiivisesti kysellä kodin turvallisuudesta ja antaa asiakkaalle mahdollisuus kertoa väkivallasta ja ottaa esille, miten avun ja tuen piiriin pääsee. (Lasten, nuorten ja aikuisten kokemuksia väkivallasta 2018.)

## **4 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITE**

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli luoda lapseen kohdistuvan väkivallan muodoista tiivis, mutta kattava diasarja, joiden avulla XAMK:in sosiaali- ja terveydenhuollon opiskelijat saavat ajankohtaisen tietopaketin. Tavoitteena oli, että diasarjan avulla lapseen kohdistuva väkivalta tunnistettaisiin nykyistä paremmin terveydenhuollossa. Tavoitteena oli myös, että tulevaisuuden työelämässään opiskelijoilla olisi keinoja puuttua väkivaltaan.

## **5 OPINNÄYTETYÖN PROSESSI**

Olemme keränneet opinnäytetyöhön eri lähteistä näyttöön perustuvaa tietoa lapsen kohdistuvasta väkivallasta ja sen eri muodoista, miten auttaa ja

puuttua. Olemme pyrkineet löytämään aiheesta selkeää ja kattavaa tietoa, jota voi hyödyntää myös opetuksessa. Teimme lopuksi diaesityksen kertomaan lapseen kohdistuvasta väkivallasta, sen eri muodoista, kuinka huomata ja miten siihen puututaan. Tavoiteltu lopputuloksemme oli kirjallinen oppimateriaali ja diaesitys aiheesta.

## 5.1 Tiedonhaku

Lapseen kohdistuvan väkivallan eri muodoista löytyi tietoa esimerkiksi terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen sivuilta ja hoitotyön kirjallisuudesta. Lähdimme etsimään lisää tietoa alla olevan taulukon 1 mukaisesti eri tietokannoista. Käytimme muutamia eri hakusanoja etsiessämme tietoa aiheesta ja pyrimme käyttämään alle 10 vuotta vanhoja lähteitä. Hakukielenä käytimme Suomea ja Englantia, mutta käyttöön otimme vain Suomenkielisiä lähteitä, sillä niitä löytyi riittävästi. Hyödynsimme aiheeseen liittyviä tutkimuksia (liite 1.) opinnäytetyössämme.

Taulukko 1. Tiedonhaku

Tietokanta	Hakusanat	Rajaukset	Hakutulosten lukumäärä	Valittujen lukumäärä
Medic	Lapsen kaltoin- kohtelu	Kaikki julkaisut	213	2
Duodecim oppiportti	Lapsiin kohdis- tuva väkivalta	Kaikki julkaisut	11	1
Medic	Lasta AND väki- valta	Suomi, Englanti	6	0
Duodecim oppiportti	Lapsi ja väki- valta	Kaikki julkaisut	73	1
Finna.fi	Kuritusväkivalta	Valmistusvuosi 2014–2024	75	0
Duodecim terveysportti	Lapsen vieraan- nuttaminen	Artikkelit	5	0
Finna.fi	Perheväkivalta	Valmistusvuosi 2014–2024	2984	3
Finna.fi	Lasten kaltoin- kohtelu	Valmistusvuosi 2014–2024	734	0

## 5.2 Produktiivinen opinnäytetyö

Valitsimme produktiivisen opinnäytetyön, jolla tarkoitetaan toiminnallista opinnäytetyötä. Se tavoittelee toiminnan opastamista, ohjeistamista, toiminnan järjestämistä ja järjestämistä ammatillisessa kentässä. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla esimerkiksi ohje tai opastus ammatilliseen käytäntöön, kuten turvallisuusohjeistus, perehdyttämisoas tai ympäristöohjelma. Se voi myös olla jonkin tapahtuman järjestäminen riippuen koulutusalaista. Tärkeintä toiminnallisessa opinnäytetyössä on, että siinä yhdistyy tutkimusviestinnän keinoin käytännön toteutus ja sen raportointi. (Vilka & Airaksinen 2003.)

Ammattikorkeakoulusta valmistuttuaan tavoitteena on, että opiskelija toimii alansa asiantuntijatehtävissä, taitaa ja tietää siihen liittyvät tutkimuksen ja kehittämisen perusteet. Toimintasuunnitelma tulee tehdä toiminnallisessa opinnäytetyössä, jotta tiedetään mitä tehdään, miten tehdään ja miksi tehdään. Ideoiden ja tavoitteiden tulee olla harkittuja, perusteltuja ja tiedostettuja. Opinnäytetyön tavoitteena on ohjata tutkimukselliseen asenteeseen työskentelyssä, opinnäytetyön kirjoittamisessa, ammatillisuuden ja ammatillisten teorioiden yhdistämisessä sekä järjestelmällisen ja pitkäjänteisen opinnäytetyöprosessin läpiviemisessä. (Vilka & Airaksinen 2003.)

## 5.3 Produktin kuvaus

Opinnäytetyömme on toiminnallinen eli produktiivinen opinnäytetyö, joka tarkoittaa, että opinnäytetyömme lopputuloksena syntyy tuote. Tuote, joka opinnäytetyöstämme syntyy, on kattava diasarja lapsiin kohdistuvasta väkivallasta, jota voidaan hyödyntää opetusmateriaalina kouluissa ja työpaikoilla.

Rakentamamme diasarja (liite 2.) sisältää olennaiset asiat lapsiin kohdistuvan väkivallan eri muodoista, sen seurauksista sekä siihen liittyvistä tilastoista. Kokeemme, että aihe on valtavan tärkeä ja opetusmateriaalista on paljon hyötyä. Oman kokemuksemme mukaan terveydenhoitajaopintojen aikana lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa käsitellään liian vähän siihen nähden, kuinka tärkeässä asemassa terveydenhoitajat ovat silloin, kun väkivalta pitäisi huomata ja kun siihen pitäisi puuttua. Tarkoituksena on, että opetusmateriaaliamme käytetään opiskellessa aihetta, jonka ansiosta monet tulevat terveyst- ja sosiaalialan

ammattilaiset sekä jo valmiit työntekijät pystyvät helpommin tunnistamaan, puuttumaan ja ehkäisemään lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa.

## **6 POHDINTA**

Halusimme valita aiheen, joka koskettaa meitä tulevina terveydenhoitajina, johon meidän kannattaa perehtyä syvemmin. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli luoda kattava opetusmateriaali lapsiin kohdistuvan väkivallan eri muodoista, johon tuotimme näyttöön perustuvaan tietoon pohjautuvan PowerPoint esityksen kyseisestä aiheesta. Opinnäytetyömme toteutettiin toimeksiantajallemme Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoululle opetuskäyttöön.

WHO:n (World Health Organization) mukaan 400 miljoonaa alle 5-vuotiasta lasta maailmassa kärsii vanhempiensa ja huolehtijoidensa toimesta säännöllisesti fyysistä ja psyykkistä väkivaltaa (Child maltreatment 2024). Luku on aivan liian suuri. Siksi maailman jokaisen sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisen pitää pystyä puuttumaan ja ennaltaehkäisemään lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa.

Lapset ovat lojaaleja vanhemmilleen eivätkä herkästi tuo itse esiin kokeemaansa väkivaltaa. Tästä syystä on oltava keinot ja ohjeet, joihin voi tukeutua, koska väkivalta havaitaan usein yllättäen. Siihen puuttumista ei voi siirtää toiselle ammattilaiselle tai seuraavaan tapaamiskertaan.

### **6.1 Opinnäytetyöprosessin tarkastelu**

Opinnäytetyö oli prosessina haastava, mutta hyvin opettavainen. Opinnäytetyön aloittaminen oli kaikista vaikeinta, kun päästiin vauhtiin, saimme paljon aikaa. Luotettavien ja hyvien lähteiden etsiminen vei eniten aikaa. Lapsiin kohdistuvasta väkivallasta löytyi melko hyvin tietoa eri väkivallan muodoista ja miten ne ilmenevät, mutta tutkimus ja kokemustietoa oli haastavampaa löytää. Koimme, että opinnäytetyön teko ja aiheeseen syvemmin perehtyminen opetti paljon. Tämä vahvistaa meitä alalla työskenteleviä ottamaan väkivallan puheeksi esimerkiksi neuvola- ja kouluterveydenhoitajina.

## **6.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus**

Olemme opinnäytetyötä tehdessä noudattaneet opinnäytetyön eettisiä ohjeita. Olemme opiskelijan muistilistan (Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset 2020) mukaisesti noudattaneet suosituksia ja siten parantaneet opinnäytetyön eettisyyttä. Olemme toimeksiantajan kanssa tehneet tarvittavat kirjalliset sopimukset opinnäytetyöhön liittyen. Opinnäytetyötä tehdessä olemme noudattaneet hyvän tieteellisen käytännön (HTK) peruseriaatteita, joita ovat rehellisyys, luotettavuus, vastuunkanto ja arvostus. (Ks. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyn käsitteleminen Suomessa 2023.)

Olemme opinnäytetyössämme käyttäneet alusta asti kattavasti lähteitä ja siten varmistaneet opinnäytetyön luotettavuuden. Kattavat lähteet ovat tehneet opinnäytetyöstä sekä opinnäytetyön produktista todenmukaiset. Lähdeluettelo on tehty asianmukaisin ohjein, jolloin lähteiden tekijät saavat ansaitsemansa arvostuksen ja kunnioituksen tehdystä työstään.

## **6.3 Johtopäätökset ja jatkotutkimusehdotukset**

Onnistuimme mielestämme opinnäytetyön toteutuksessa hyvin. Saimme kattavan opetusmateriaalin, joka käsitteli lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa. Opinnäytetyön suunnitelmaosuudessa sekä toteutusvaiheessa tutkimusten löytäminen aiheesta oli aikaa vievää, sillä halusimme olla huolellisia. Mielestämme saimme PowerPoint-esitykseen koottua tiiviisti ja selkeästi, kattavan paketin opetuskäyttöön.

Lapsiin kohdistuvasta väkivallasta voisi tuottaa lisätietoa tekemällä esimerkiksi oppaan, jossa käsiteltäisiin keinoja tunnistaa väkivaltaa ja apua eroon pääsemiseksi. Erilaiset kyselyt toisivat myös lisää tutkimustietoa aiheesta.

## LÄHTEET

Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. 2020. Arene. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382> [viitattu 20.11.2024].

Child maltreatment. 2024. World Health Organization. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment> [viitattu 20.11.2024].

Ellonen, N., Fagerlund, M., Hakala, V., Hautamäki, S. & Mielityinen L. 2023. Lasten ja nuorten väkivalta kokemukset 2022. Sosiaali- ja terveysministeriö. WWW-dokumentti. Saatavissa: [https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164616/STM\\_2023\\_5\\_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164616/STM_2023_5_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y) [viitattu 30.10.2024].

Epäily lapsen fyysisestä pahoinpitelystä – tunnistaminen ja toimenpiteet terveydenhuollossa. 2015. Tupola, S., Kivitie-Kallio, S., Kallio, P., Koskinen, S. & Alapulli, H. *Duodecim-lehti*. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo12271/lasten%20kaltoinkohtelu> [viitattu 20.8.2024].

Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyn käsitteleminen Suomessa. 2023. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Saatavissa: [https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje\\_2023.pdf](https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf) [viitattu 20.11.2024].

Häkkänen-Nyholm, H. 2010. Lapsen vieraannuttaminen toisesta vanhemmasta erotilanteessa. *Duodecim-lehti*. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo98659> [viitattu 15.9.2024].

Kouluterveyskysely 2023: Lapsia ja nuoria kuormittavat monet tekijät – Selkeät arkirutiinit ja ajoissa saatu apu on tärkeää. 2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/-/kouluterveyskysely-2023-lapsia-ja-nuoria-kuormittavat-monet-tekijat-selkeat-arkirutiinit-ja-ajoissa-saatu-apu-on-tarkeaa> [viitattu 7.11.2024].

Kuritus on lapseen kohdistuvaa väkivaltaa. s.a. Lastensuojelun keskusliitto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.lskl.fi/artikkelit/kuritusvakivalta-kielletty-jo-vuodesta-1984/> [viitattu 30.8.2024].

Lapsen vieraannuttaminen vanhemmasta ja vieraannuttamisen psykososiaaliset hoitomuodot. s.a. Luoma, I. & Laajasalo, T. *Duodecim-lehti*. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www-duodecimlehti-fi.ezproxy.xamk.fi/xmedia/duo/duo18134.pdf> [viitattu 15.9.2024].

Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö. 2022. Lääkärikirja Duodecim. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00941> [viitattu 15.9.2024].

Lapsen tai nuoren kaltoinkohtelun epäily. 2024. Terveystietä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.terveysportti.fi/apps/dtk/ltk/article/shk03147/search/henkinen%20v%C3%A4kivalta> [viitattu 12.9.2024].

Lapsiin kohdistuva väkivalta. s.a. Mielenterveystalo.fi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/aggressio-vakivalta/lapsiin-kohdistuva-vakivalta-0> [viitattu 8.11.2024].

Lapsiin kohdistuva väkivalta. 2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 5.12.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/eriryhmat-ja-vakivalta/lapsiin-kohdistuva-vakivalta> [viitattu 20.10.2024].

Lasten, nuorten ja aikuisten kokemuksia väkivallasta. 2018. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. PDF-dokumentti. Saatavissa: [https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137106/URN\\_ISBN\\_978-952-343-160-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137106/URN_ISBN_978-952-343-160-7.pdf?sequence=1&isAllowed=y) [viitattu 8.11.2024].

Lastensuojeluilmoitus. 2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 14.2.2024. Saatavissa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojeluilmoitus-ja-lastensuojeluasian-viireilletulo/lastensuojeluilmoitus> [viitattu 17.9.2024].

Nikkola, E., Luoma, I. & Aronen, E. 2016. Lasten ja nuorten pahoinpitely ja seksuaalinen hyväksikäyttö. Duodecim-oppiportti. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oppiportti.fi/oppikirjat/ljn05802?q=lapsi%20ja%20v%C3%A4kivalta> [viitattu 19.10.2024.]

Nikkola, E., Joki-Erkkilä, M. & Laajasalo, T. 2022. Mitä teen, kun epäilen lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa? *Duodecim-lehti*. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/lehti/2022/20/duo17061> [Viitattu 4.10.2024]

Näin vaikuttamme Kaakkois-Suomessa. s.a. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/vastuullisesti-vaikuttava/nain-vaikuttamme/> [viitattu 4.8.2024].

Paattilampi, P. 2021. Äitiin kohdistuvan perheväkivallan todistaminen ja sen vaikutus lapsuuteen, aikuisuuteen ja äitiyteen. Turun yliopisto. Pro gradu-tutkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: [https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/152917/Paattilampi\\_Piia\\_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y](https://www.utupub.fi/bitstream/handle/10024/152917/Paattilampi_Piia_opinnayte.pdf?sequence=1&isAllowed=y) [viitattu 2.11.2024].

Rauma, K. 2020. Lapsi perheväkivallan todistajana: ammattilaisten havaintoja lasten auttamisesta. Jyväskylän yliopisto. Pro gradututkielma. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/70143/URN:NBN:fi:juu-202006234333.pdf?sequence=1> [viitattu 6.11.2024].

Sinkkonen, J. 2018. Lapsen vieraannuttamisella toisesta vanhemmasta on kauaskantoiset seuraukset. *Duodecim-lehti*. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.duodecimlehti.fi/duo14203> [viitattu 15.9.2024].

Terveydenhoitaja (AMK). s.a. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/koulutukset/terveydenhoitaja-amk/> [viitattu 4.8.2024].

Tietoa lähisuhdeväkivallasta. 2024. Mannerheimin lastensuojeluliitto. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://helsinki.mll.fi/palvelumme/apua-vakivaltaan/tietoa-lahisuhdevakivallasta/> [viitattu 17.9.2024].

Traumaattiset kokemukset. 2016. Haravuori, H., Marttunen, M. & Viheriälä L. Duodecim-oppiportti. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.oppiportti.fi/oppikirjat/ljn00308> [viitattu 19.9.2024].

Tunne huominen. s.a. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/koulutus/> [viitattu 3.8.2024].

Vilka, H. & Airaksinen T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö.

Väkivallan puheeksi ottaminen. 2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 5.12.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivaltaan-puuttuminen/vakivallan-puheeksi-ottaminen> [viitattu 13.11.2024].

Väkivallan tunnistaminen. 2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 8.12.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivaltaan-puuttuminen/vakivallan-tunnistaminen> [viitattu 4.8.2024].

Väkivaltaan puuttuminen. 2023. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Päivitetty 5.12.2023. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/vakivalta/vakivaltaan-puuttuminen> [viitattu 3.8.2024].

Xamk korkeakouluna. s.a. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.xamk.fi/tietoa-xamkista/xamk-korkeakouluna/> [viitattu 3.8.2024].

## Liite 1.

## Teoreettiseen viitekehykseen mukaan otetut tutkimukset

Tutkimuksen tekijän sukunimi, julkaisu-vuosi	Tutkimuksen tarkoitus	Otoskoko, analyysimenetelmä	Keskeiset tulokset oman opinnäytetyön kannalta
Ellonen, N., Fagerlund, M., Hakala, V., Hautamäki, S. & Mielityinen, L. 2023.	Selvittää kuudes- ja yhdeksäsluokkalaisten väkivaltakokemusten yleisyyttä ja niiden muutoksia viimeisten 34 vuoden ajalta.	6825 oppilasta, data-analyysi.	Vanhempien taholta koettu perheväkivallan määrä on pysynyt samana tai jopa noussut viimeisten vuosien aikana. Sisarusten taholta koettua perheväkivaltaa on kokenut 32 % yhdeksäsluokkalaisista ja 28 % kuudesluokkalaisista.
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. October, M. 2018.	Tuottaa säännöllistä tietoa muun muassa 3–4 kuukautisten vauvojen ja 4-vuotiaiden lasten ja heidän perheidensä palveluiden tarpeesta ja väkivaltakokemuksista.	Kyseiseen kyselyyn oli vastannut neuvolan kautta 439 äitiä ja 307 toista huoltajaa. Sisällön analyysi.	Tutkimuksen perusteella emme voi vetää johtopäätöksiä lähisuhdeväkivallan tai vauvoihin kohdistuneen kaltoinkohtelun yleisyydestä. Saimme kuitenkin osviittaa kokemuksista. Vauvoilla on riski tulla kaltoinkohdelluksi, ja siksi neuvolassa asian puheeksi otto on erityisen tärkeää.
Paattilampi, P. 2021.	Tutkia äitiin kohdistuneen	Yhdeksän äidin kirjoitelmat,	Perheväkivallan todistamisella on

	väkivallan todistamisen vaikutuksia lapsuus-aikana.	aineistolähtöinen sisällönanalyysi.	psykkisiä vaikutuksia lapseen, joka näkyy lapsen toiminnan rajoittumisena, väkivallan välttelynä ja lapsen haluna vaikuttaa väkivaltaan. Väkivallalla ja väkivallan uhalla on merkittävät vaikutukset lapsen elämään ja kokemukseen omista vanhemmista.
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023. Kouluterveyskysely. 2019. 2021.	Kertoa väkivallan eri muodoista ja selvittää muun muassa lasten väkivaltakokemuksia vuosina 2019 ja 2021.	Lapsiin kohdistuvan väkivallan eri muotojen tuominen esiin ja kouluterveyskysely peruskoulun 4., 5., ja 8., sekä 9. luokkalaisille. Sisällön analyysi.	Eri väkivallan muotojen esiintuonti ja tiedonsaanti. Kouluterveyskyselyjen osalta voidaan todeta väkivallan määrän olevan kasvussa.
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2023	Selvittää lasten ja nuorten terveydentilaa ja kokemuksia.	Kouluterveyskysely peruskoulun 4., 5., ja 8., sekä 9. luokkalaisille, johon oli osallistunut n. 194 000 oppilasta. Sisällön analyysi.	Lapset ja nuoret kokevat edelleen erilaista häirintää ja väkivallan uhkaa.

Rauma, K. 2020.	Havainnollistaa lasten väkivalta-kokemusten tunnistamista ja keinoja auttaa lapsia.	Kuuden ammattilaisen teemahaastattelut, sisällönanalyysi.	Ammattilaisten saat- taa olla vaikea tun- nistaa väkivallan vaikutuksia lap- sessa. Lisäksi väki- vallan puheeksi ot- taminen on ammatti- laisille haastavaa. Perheväkivallalla, sen todistamisella tai aistimisella on lapsen kehitykseen haitallinen vaikutus. Perheväkivallan am- mattilaisten mukaan väkivallan vaikutuk- set ylettyvät myös kodin ulkopuolelle, kuten kouluun ja harrastuksiin.
-----------------	---	---	---





### KOULUTERVEYSKYSELYN TULOKSIA VUOSILTA 2019 JA 2021

- ILMAN KOULUTERVEYSKYSELYÄ VUOSINA 2019 JA 2021 TETSYTIN LAPSET JA NUORET AINAIN VÄHEMMistö OMAISIAAN VUOSIN AINA.
- PTTISÄ VÄHEVÄLTA VANHUKAN TA ALUN HUOLTAAN TOIKIÄ ERTOI EDERINOLA VUONNA 2019 4-5. SIKÄ 8-9. LUOKKALASIA 25 % JA VUONNA 2021 27 %.
- NIKESÄ VÄHEVÄLTA VANHUKAN TA ALUN HUOLTAAN TOIKIÄ ERTOI EDERINOLA VUONNA 2019 43 % JA VUONNA 2021 47 %.
- PIRIKESÄ ALUN VÄLISÄ PTTISÄ VÄHEVÄLTA VUONNA 2019 25 % JA VUONNA 2021 27 %.
- TUKESÄ VÄ VODAN PÄIKKÄ, KÄ VÄHEVÄLTA OLSI LUUKKUNYKÄSÄ, JOKA ON TOIKIÄ HUOLTAAN.

9

### KOULUTERVEYSKYSELYN TULOKSIA VUODELTA 2023

- VUONNA 2023 THTTN KOULUTERVEYSKYSELYN VASTANNUK NOK 19 000 PHELEKOLIN OFFIÄÄÄ, 2, 8. JA 9. LUOKKALASIA, JOIÄ JOFA AIP ETJÄÄRÄ PHELEKOLIN JA 5. LUOKAN SIKÄ 8. JA 9. LUOKAN OFFIÄÄÄ ERTOI EDERINOLA JOFA VIKIÄ 8. JA 9. LUOKAN TTIÖSÄ, POKIÄ OUKUNNUN PTTISÄN OMAN EDERINOLA.
- OFFIÄÄRETOVATÄTÖS EDERINOLA ELSÄÄÄSÄ OFFIÄÄN OIKIÄ, SIKÄÄSÄ VÄHEVÄLTA ALUN ALASIA AMEÄÄÄ JA INOÄÄÄ ERTOI EDERINOLA JOFA VIKIÄ 8. JA 9. LUOKAN TTIÖSÄ, POKIÄ OUKUNNUN PTTISÄN OMAN EDERINOLA.
- ON SIKÄÄ VÄHEVÄLTA ERTOI LAPSIA JA NUORET AINAIN VÄHEVÄLTA SIKIÄÄ JA KÄÄ KÄKÄÄ SIKIÄÄ.
- IYÖS ELSÄÄÄN OUN VÄHEVÄLTA.

10

### VÄKIVALTAAN PUUTTUMINEN



- SOSIAALI JA Terveystieteiden tutkimuskeskus on kehittänyt uudenlaisen väkivaltaan puuttumisen menetelmän, joka on tarkoitettu lapsille, jotka kokevat väkivaltaa kotona. Menetelmä on kehitetty ja testattu Suomessa ja on osoittanut olevansa vaikuttava väkivaltaan puuttumisessa.
- JOS OLSI TÄMÄ PÄIKKÄ KÄÄSÄ, VOI OLSI THTIÄSÄ SOSIAALI OUNNUN VÄKIVALTA LAPSIN HIKIÄÄSÄ.

11

### LÄHTEET

1. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>
2. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>
3. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>
4. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>
5. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>
6. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>
7. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>
8. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>
9. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>
10. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>

12



1. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>

2. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>

3. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>

4. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>

5. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>

6. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>

7. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>

8. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>

9. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>

10. Kouluterveystutkimus (KUT) - tutkimus väkivaltaan puuttumisesta. <https://www.kouluterveystutkimus.fi/>

13